

‘VEEL GEMEENTEN BLIJVEN AWBZ’TJE SPELEN’

Hans Bekkers 21 nov 2014

Gemeenten tonen zich weinig innovatief bij het anders vormgeven van de taken die ze per 1 januari van het rijk en de provincie overnemen op het gebied van de zorg. Veel blijft vooralsnog hetzelfde.

Maatwerkvoorziening

De doelstelling van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is niet alleen een transitie van de taak van rijk naar gemeenten, maar nadrukkelijk ook het op een andere wijze vormgeven van de ondersteuning van mensen opdat ze kunnen meedoen in de samenleving. In een zogeheten ‘keukentafelgesprek’ wordt vastgesteld wat de cliënt nog zelf kan en waarmee zijn sociale omgeving kan helpen. Pas dan volgt wat er nog door de gemeente aan maatwerkvoorzieningen zal worden geleverd. En bij die maatwerkvoorzieningen moet dan ook nog gezocht worden naar betere innovatieve methoden. Dat is de transformatie. Om te zien of die transformatie ook doorklinkt in de contracten, keek hoogleraar inkoopmanagement voor de publieke sector, Jan Telgen, op verzoek van Binnenlands Bestuur naar de verschillen met de huidige (Awbz-)situatie. Samen met twee andere onderzoekers van de Universiteit Twente, Niels Uenk en Leoni Dols analyseerde hij de recente aanbestedingen.

Rompslomp

In de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) bestaan er voor begeleiding van hulpbehoevende zorgvragers liefst 85 producten: categorieën beperkingen, die vervolgens weer werden onderverdeeld in diverse zwaarteklassen. Aan elk van die zogeheten producten hangen codes, die corresponderen met diverse uurvergoedingen. Dat aantal producten is door gemeenten sterk teruggebracht waarbij veel ‘oude producten’ zijn samengevoegd tot enkele nieuwe producten. Dat scheelt een hoop administratieve rompslomp en biedt de aanbieders de mogelijkheid om meer zelf met een inhoudelijke invulling te komen. ‘Dat geldt wel voor wat er dan moet gebeuren, maar in de meeste gevallen niet voor hoe het moet gebeuren’, aldus Jan Telgen. Hij constateert namelijk tot zijn verrassing dat er in meer dan 60 procent van de gemeenten toch nog wordt afgerekend op basis van het aantal bestede uren van een bepaald niveau. Telgen: ‘Dat betekent dat een echt andere invulling van de zorg – denk aan hulpmiddelen als domotica of het inzetten van twee maal zoveel uren van goedkopere medewerkers – niet mogelijk is. In minder dan 35 procent van de gemeenten wordt werkelijk op resultaat bekostigd en vindt afrekening plaats onafhankelijk van de werkelijke inzet in uren of dagdelen zorg. Overigens zijn er veel gemeenten die zeggen dat ze op resultaat inkopen, maar uiteindelijk toch afrekenen op de inzet per uur of dagdeel.’

MODELLEN

Aantal gemeenten naar model, in procenten

Model	Hoofdpijnen	Contract met aanbieder over	Aantal gemeenten
AWBZ'tje spelen	Wijkteam indiceert en geeft over aan aanbieder.	Budget	25%
Toewijzings-model	Verschillende plannen naast elkaar waarbij de aanbieder met het beste plan de cliënt krijgt toegewezen	Plan	5%
Populatie gebonden	Vast budget voor de wijk, waarvoor de aanbieder alle zorg in die wijk moet regelen.	Wijk of dorp	1%
Regisseurs-model	Plan per cliënt wordt door gemeente (wijkteam) gemaakt met behulp van bouwstenen; regisseur uit wijkteam neemt case manager rol op zich.	Bouwstenen	25%
Sociaal wijkteam	Wijkteam levert zelf eerste lijns zorg en regelt dat er een plan komt voor complexe cliënten. Dat plan wordt gemaakt in overleg door centraal team van aanbieders.	Plan	44%

Infographic: Ymke Pas

Zorgen

Dat veel gemeenten – bijna twee op de drie – qua bekostiging ouderwets ‘Awbz-tje spelen’ baart de onderzoekers zorgen: die gemeenten kopiëren grotendeels de werkwijze van de Awbz. Het is volgens Niels Uenk wel minder dan ze vreesden, maar met 60 procent nog altijd veel. ‘Als de zorg op die manier wordt afgerekend, blijven de financiële prikkels hetzelfde en verandert er dus niet veel qua efficiëntie. Ik verwacht echter dat er op termijn wel innovaties zullen komen. In de loop van 2015 zal bij de gemeenten die op dat vlak nu al risico’s nemen boven tafel komen wat slecht en wat navolgbaar goed werkt.’ Durfals zijn er namelijk ook al. Zij voeren in vergaande mate veranderingen door in het aantal producten en de wijze van bekostigen. ‘Zij zetten in op een hoge mate van innovatie’, aldus Telgen, met alle onzekerheden van dien. ‘2015 is een ontwikkelingsjaar.’